

کمیته ضد تروریسم
شورای امنیت و حقوق بشر

تألیف:

شعین طهمری جلی
مدرس دانشگاه

با دیباچه:

دکتر سید قاسم زمانی

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه	: مظاهری جبلی، شاهین، ۱۳۷۱ -
عنوان و نام پدیدآور	: کمیته ضد تروریسم شورای امنیت و حقوق بشر / تألیف شاهین مظاهری جبلی ؛ با دیباچه سیدقاسم زمانی.
مشخصات نشر	: تهران: مجد، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۲۲۲ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۱۴۱-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: سازمان ملل متحد. شورای امنیت. کمیته ضد تروریسم
موضوع	: United Nations . Security Council . Counter-Terrorism Committee
موضوع	: تروریسم
موضوع	: Terrorism
شناسه افزوده	: زمانی، سیدقاسم، مقدمه نویسنده
رده بندی کنگره	: JZ ۴۸۳۹
رده بندی دیویی	: ۳۴۱/۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۷۱۲۹۶۳

هرگونه نشر کتاب یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
سوار تخلف را به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

کتاب: کمیته ضد تروریسم شورای امنیت و حقوق بشر

تألف: شاهین مظاهری جبلی

اشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۸ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصراً «مجد» است.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۱۴۱-۳

ISBN: 978-622-225-141-3

دفتر مرکزی مجد:

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان منیری جاوید و شهیدای شهیدارمیری، پلاک ۵۷

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۶۶۶۶۳۲۰۶

فروشگاه مرکزی: تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای زاندا، پلاک ۵۹

تلفن: ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.com

E-mail: info@majdlaw.com

کانال رسمی انتشارات مجد در تلگرام: @majdlaw

فهرست مطالب

.....	دیباجه	۹
.....	مقدمه	۱۱
.....	بخش اول: الزام شورای امنیت و ارگان های فرعی آن به رعایت حقوق بشر	۱۵
.....	فصل اول: رابطه میان صلح و امنیت جهانی و حقوق بشر از دیدگاه شورای امنیت	۱۵
.....	گفتار اول: مبارزه علیه تروریسم در جامعه ملل و سازمان ملل	۱۵
.....	بند اول: جامعه ملل و مبارزه علیه تروریسم	۱۵
.....	بند دوم: سازمان ملل متحد و مبارزه علیه تروریسم	۱۷
.....	بند سوم: اقدامات مقاله با تروریسم در سازمان ملل	۱۷
.....	گفتار دوم: مجمع عمومی و مبارزه با تروریسم	۲۰
.....	بند اول: مجمع عمومی	۲۰
.....	بند دوم: ایجاد دادگاه کیفری بین المللی	۲۱
.....	بند سوم: اقدامات مجمع عمومی سازمان ملل متحد علیه تروریسم	۲۱
.....	بند چهارم: رویکردها و نگرش های مجمع عمومی درخصوص تروریسم	۲۶
.....	بند پنجم: مصادیق اقدامات تروریست ها بر اساس مجمع عمومی سازمان ملل متحد	۳۵
.....	گفتار سوم: شورای امنیت و کمیته ضد تروریسم شورای امنیت سازمان ملل متحد	۳۶
.....	بند اول: شورای امنیت	۳۶
.....	بند دوم: اقدامات شورای امنیت علیه تروریسم	۳۷
.....	بند سوم: رویکردها و نگرش های شورای امنیت درخصوص تروریسم	۴۰
.....	بند چهارم: تروریسم و حق دفاع مشروع	۴۱
.....	بند پنجم: تروریسم و تهدید صلح و امنیت بین المللی	۴۲
.....	بند ششم: دولت محوری در مبارزه با تروریسم	۴۲
.....	بند هفتم: استراتژی سازمان ملل متحد علیه تروریسم	۴۳
.....	بند هشتم: تشکیل کمیته ضد تروریسم	۴۵
.....	گفتار چهارم: کمیته ضد تروریسم شورای امنیت سازمان ملل متحد	۴۵
.....	بند اول: مبانی سیاسی و حقوقی تشکیل کمیته ضد تروریسم شورای امنیت	۴۶
.....	بند دوم: اداره اجرایی کمیته ضد تروریسم	۴۷
.....	بند سوم: کارکرد کمیته ضد تروریسم	۴۹
.....	بند چهارم: کمیته مقابله با تروریسم و قطعنامه ۱۳۷۳ (۲۰۰۱) شورای امنیت	۵۱

- بند پنجم: همکاری کمیته ضد تروریسم با سازمان های بین المللی و منطقه ای ۵۵
- بند ششم: چگونگی تاثیر کمیته ضد تروریسم سازمان ملل متحد بر سیاست خارجی کشورها ۵۶
- بند هفتم: کمیته ویژه ضد تروریسم شورای امنیت سازمان ملل متحد ۶۳
- بند هشتم: چشم انداز کمیته ضد تروریسم شورای امنیت ۶۸
- بند نهم: گزارش های جمهوری اسلامی ایران به کمیته ضد تروریسم شورای امنیت ۷۱
- گفتار پنجم: توسعه تدریجی نقش حقوق بشری شورای امنیت در عمل ۷۷
- بند اول: دیدگاه اول یا دکنین صلاحیت نامحدود شورای امنیت در مباحث حقوق بشری ۷۹
- بند دوم: دیدگاه دوم یا دکنین صلاحیت محدود شورای امنیت در مباحث حقوق بشری ۸۳
- گفتار ششم: عملکرد شورای امنیت در رابطه با نقض حقوق بشر ۸۶
- بند اول: به اناظ قدم زمانی ۸۷
- بند دوم: به لحاظ دیدگاه موضوعی ۸۹
- فصل دوم: قابلیت استناد به قاعده بین المللی حقوق بشر در برابر شورای امنیت ۹۴
- گفتار اول: بررسی عملکرد شورای امنیت در مبارزه با تروریسم ۹۴
- بند اول: فعالیت شورای امنیت سازمان ملل متحد علیه تروریسم ۹۵
- بند دوم: تحلیل قطعنامه شماره ۱۳۶۰ مورخ ۱۲ سپتامبر ۲۰۰۱ ۹۸
- بند سوم: تحلیل قطعنامه شماره ۱۳۷۳ مورخ ۲۱ سپتامبر ۲۰۰۱ ۱۰۲
- بند چهارم: تحلیل قطعنامه شماره ۱۳۷۷ مورخ ۱۲ اکتبر ۲۰۰۱ ۱۰۸
- بند پنجم: تحلیل قطعنامه شماره ۱۳۶۱ مورخ ۱۷ ژوئن ۲۰۱۴ ۱۱۰
- بند ششم: تحلیل قطعنامه شماره ۱۳۶۹ مورخ ۲۰ ژوئن ۲۰۱۴ ۱۱۳
- بند هفتم: تحلیل قطعنامه شماره ۱۳۷۰ مورخ ۱۹ اگوست ۲۰۱۴ ۱۱۵
- بند هشتم: تحلیل قطعنامه شماره ۱۳۷۸ مورخ ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۴ ۱۱۶
- بند نهم: تحلیل قطعنامه شماره ۱۳۹۹ مورخ ۱۲ فوریه ۲۰۱۵ ۱۱۹
- بند دهم: تحلیل قطعنامه شماره ۱۳۴۹ مورخ ۲۰ نوامبر ۲۰۱۵ ۱۲۱
- بند یازدهم: تحلیل قطعنامه شماره ۱۳۵۳ مورخ ۱۷ دسامبر ۲۰۱۵ ۱۲۳
- بند دوازدهم: تحلیل قطعنامه شماره ۱۳۲۲ مورخ ۱۲ سپتامبر ۲۰۱۶ ۱۲۵
- بند سیزدهم: تحلیل قطعنامه شماره ۱۳۷۹ مورخ ۲۱ سپتامبر ۲۰۱۷ ۱۲۶
- گفتار دوم: الزام شورای امنیت به رعایت حقوق بشر در مبارزه با تروریسم ۱۲۹
- بند اول: مبانی حقوقی تعهد شورای امنیت به حقوق بین الملل بشر ۱۳۱
- بند دوم: مبانی حقوقی عدول شورای امنیت از حقوق بین الملل بشر ۱۳۳

بند سوم: محدودیت شورای امنیت به موجب اصول حقوق بین الملل عام	۱۳۵
بند چهارم: بازنگری عملکرد شورای امنیت در مبارزه با تروریسم	۱۳۸
گفتار سوم:	۱۴۳
چارچوبهای حقوق بشری مداخلات شورای امنیت در مبارزه علیه تروریسم	۱۴۳
بند اول: توسل به نظریه عدم کارایی سازمان ملل در برقراری مکانیسم امنیت	
جمعی	۱۴۴
بند دوم: مبارزه با نقض حقوق بشر به عنوان مهمترین ارزش مشترک جامعه	
جهانی	۱۴۶
بند سوم: ارزیابی معیارهای مداخله در چارچوب منشور ملل متحد	۱۵۰
بخش دوم: رویه عملی کمیته ضد تروریسم شورای امنیت به رعایت حقوق بشر	۱۶۱
فصل اول: تاکید بر رعایت حقوق بشر در قوانین مبارزه با تروریسم	۱۶۱
گفتار اول: حاکمیت قواعد حقوق بشر در مبارزه علیه تروریسم	۱۶۲
گفتار دوم: تروریسم و نقض برخی از حقوق بنیادین در معرض خطر، حقوق بشر در	
مبارزه علیه تروریسم	۱۶۳
بند اول: محدود کردن حریم اصول اساسی	۱۶۵
بند دوم: ممنوعیت شکنجه یا سوء رفتار، غیر انسانی و تحقیرآمیز	۱۶۶
بند سوم: حقوق بیگانگان	۱۶۹
بند چهارم: حق حیات	۱۷۱
بند پنجم: اصل قانونی بودن جرم و مجازات	۱۷۷
بند ششم: بازداشت‌های خودسرانه	۱۸۲
گفتار سوم: نتایج عدم رعایت قواعد حقوق بشر در مبارزه علیه تروریسم	۱۹۲
بند اول: نظریه شورای حقوق بشر و دیده بان حقوق بشر در مورد نقض قواعد	
حقوق بشر توسط ایالات متحده آمریکا در جنگ علیه تروریسم	۱۹۳
بند دوم: نظر سایر نهادهای حقوق بشری مبتنی بر کنوانسیون‌های منطقه‌ای	
قبال نقض قواعد حقوق بشر در مبارزه علیه تروریسم	۱۹۵
فصل دوم: احترام به حقوق بشر در مورد متهمان به اقدامات تروریستی	۱۹۷
گفتار اول: گزارش‌های حقوق بشری	۱۹۷
بند اول: کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد	۱۹۹
بند دوم: کمیسیون حقوق بشر	۲۰۰
بند سوم: کمیسیون فرعی ارتقاء و حمایت از حقوق بشر سازمان ملل متحد	۲۰۰
گفتار سوم: رعایت حقوق بین‌الملل بشر و حقوق بین‌الملل بشردوستانه در مبارزه با	
تروریسم	۲۰۱

۲۰۶.....	گفتار چهارم: آمبودزمان کمیته ضد تروریسم شورای امنیت
۲۰۶.....	بند اول: مفهوم آمبودزمان
۲۰۶.....	بند دوم: تأسیس موسسه بین المللی آمبودزمان
۲۰۷.....	بند سوم: رویه عملی آمبودزمان
۲۰۷.....	بند چهارم: سازمان هایی با وظایف مشابه
۲۰۸.....	بند پنجم: فعالیت «آمبودزمان» نسبت به مناطق جهانی
۲۰۹.....	بند ششم: دورنمای «آمبودزمان»
۲۱۱.....	نتیجه گیری
۲۱۵.....	منابع و مآخذ

زهرست علائم اختصاری

CTC Counter-Terrorism Committee
 CTED Counter-Terrorism Committee Executive Directorate
 CFI Cooking for Life Programme
 EC European Commission
 IOI International Ombudsman Institute
 O.D.C.C.P Office of Drug Control & Crime Prevention
 UN United Nations
 UNSC United Nations Security Council

دیباجه

در میان واژگان مختلف حقوقی، واژگان «حقوق بشر» و «حاکمیت» جای بسی تامل و تعمق دارند. با اندکی درنگ این سؤال در ذهن هر پرسشگر نقش می‌بندد که مگر «انسان بدون حقوق»، و «حقوق فارغ از انسان» قابل تاویل و تفسیر است. قطع نظر از پاسخ احتمالی این سؤال، به نظر می‌رسد که حقوق بشر به عنوان بخشی از نظام روابط اجتماعی، ساختار جامعه بین‌المللی و به تبع آن نظام حقوقی حاکم بر این جامعه را تا حدی به سوی تحول سوق داده است. به واقع به لحاظ رشد و توسعه حقوق بشر، دولت به عنوان نهاد متصف به حاکمیت و حاکم بر سرنوشت شهروندان خویش، پذیرای تحولی مفهومی شده و حقوق و تکالیف اخلاقی و بین‌المللی آن بر اساس مناط‌هایی جدید رقم زده می‌شود؛ و از این رهگذر حلقه ارتباطی خاص تبعه با جامعه بین‌المللی (حمایت دیپلماتیک) قالب سنتی خود را درنور دیده است. بدو بر این همگام با مبنا و ماهیت تعهدات بین‌المللی در زمینه رعایت و تضمین حقوق بشر، چنان تعهداتی به نهادهای غیردولتی از جمله شرکتهای فراملی نیز تعمیم یافته و مسئولیتی مشترک و همگانی قلمداد شده است. از سوی دیگر در نظام بین‌المللی حقوق بشر انسان خود غایت است و هرگونه نگاه ابزاری به انسان (مثل شبیه‌سازی) منافای کرامت و منزلت انسانی وی می‌باشد. نهایت آنکه اعتلای جایگاه بشر در نظام حقوق بین‌الملل موضوعه باشد است که حوزه‌هایی چون حقوق مالکیت معنوی نیز تا حدی تحت تأثیر قرار گیرد و رد اصل دیوان کیفری بین‌المللی نیز در تحلیل نهایی به حمایت قضایی از قربانیان نقض حق بشر معطوف گردد.

بنابراین چنین می‌نماید که حقوق بین‌الملل بشر به صور مختلف جامعه بین‌المللی و نظام حقوق بین‌الملل را از مبانی کلاسیک آن جدا ساخته و آرام آرام به سوی تغییر و تحول به پیش می‌برد. تردیدی نیست که با توجه به جایگاه دولت در جامعه بین‌المللی هنوز نمی‌توان از خاتمه حیات الگوی وستفالیایی حقوق بین‌الملل سخن به میان آورد ولی فراهم شدن زمینه شکل‌گیری جامعه مدنی جهانی و انسانی‌تر شدن حقوق بین‌الملل واقعیتی غیرقابل انکار به‌شمار می‌رود آن چنان که دیگر نمی‌توان حقوق بین‌الملل را حاکمیت محور دانست.

از سوی دیگر در دو دهه اخیر تروریسم بین‌المللی به مهمترین عامل تهدیدکننده صلح و امنیت جهانی تبدیل شده است. شورای امنیت سازمان ملل متحد که از اوایل دهه ۱۹۹۰ به بعد در قالب عباراتی کلی یا خاص تروریسم بین‌المللی را با توجه به شدت و آثار بین‌المللی آن تهدیدی بر صلح و امنیت جهانی قلمداد کرده بود، در آغاز سده بیست و یکم، فصلی جدید در فرایند مبارزه علیه تروریسم بین‌المللی گشود. شورای امنیت در واکنش به حوادث یازده سپتامبر ۲۰۰۱ - و پیش از آنکه هرگونه اقدامی را برای احراز ماهیت و کم و کیف این حوادث اتخاذ نماید - براساس قطعنامه ۱۳۶۸ (۲۰۰۱) تروریسم بین‌المللی را فارغ از شدت و آثار آن، «تهدیدی برای صلح و امنیت بین‌المللی» شناخت و متعاقباً در ۲۸ سپتامبر همان سال طی قطعنامه ۱۳۷۳ با انحراف از قطعنامه‌های قبلی خود از یکسو به وضع قواعدی عام، کلی و بدون محدودیت زمانی و مکانی در مقابله با تروریسم مبادرت ورزید و دولت‌ها را مکلف نمود که از هیچ اقدامی جهت جلوگیری و مقابله با اقدامات تروریستی دریغ ننمایند و از سوی دیگر کمیته ضد تروریسم متشکل از ۱۵ عضو شورای امنیت را برای «عاریت» برای اجرای قطعنامه ۱۳۷۳ توسط تمام دولت‌ها - و نه صرفاً اعضای ملل متحد - بنیاد نهاد؛ قطعنامه‌هایی که موجی از نگرش و بازنگری در خصوص هنجارهای اساسی حقوق بین‌الملل در دوران معاصر را به دنبال داشت.

با وجود این همان‌گونه که موافقان و اشراف‌گرفت، در نظام بین‌المللی حقوق بشر انسان خود غایت است و نمی‌بایست حتی برای مبارزه با تروریسم و به ادعای حفظ امنیت و نظم عمومی، قربانی اقداماتی شود که منافی کرامت و منزلت ذاتی وی می‌باشد. بر همین اساس در اثر مرور زمان و با انتقاد شماری از نهادهای حقوق بشری و صدور آرای قضایی ملی و بین‌المللی، شورای امنیت که با ایجاد کمیته ضد تروریسم در صدد تلاش جامع و مؤثر جهت مبارزه با تروریسم برآمده بود، قدری مواضع خود را تعدیل نمود و بر رعایت قواعد بنیادین حقوق بشر برآمد.

کتاب «کمیته ضد تروریسم شورای امنیت و حقوق بشر» که توسط جناب آقای شاهین مظاهری جبلی به رشته تحریر درآمده است، پایان‌نامه کارشناسی ارشد ایشان در رشته حقوق بین‌الملل در دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی بوده است که پس از دفاع، مورد اصلاح قرار گرفته است. برای آقای مظاهری موفقیت‌های روزافزون در حوزه نشر ادبیات حقوق بین‌الملل در ایران آرزو دارم.

سیدقاسم زمانی

اسفند ماه یکهزار و سیصد و نود و هفت